

סילבר, אבא הלל (1893-1963)

(Abba Hillel Silver). רב ומנהיג יהודי בארצות-הברית. ס' נולד בליטה וב-1902 בא עם הוריו לארצות-הברית. ב-1915 הוסמך ס' לרב בבית-המדרש לרבנים (רפורמי) בסינסינטי (Cincinnati), ומ-1917 היה רב בית-הכנסת של קהילת 'תפארת ישראל' בקליוולנד (Cleveland) שבמדינת אוהיו. כרב היה ס' פעיל בכמה תחומי חברה, ובראשם הציונות וטיפול החינוך היהודי. ס' התפרסם בכושר הנאום שלו, וראה עצמו ציוני מדיני נוסח הרצל. הוא נחשב לאחד הרדיקלים שבין ציוני ארצות-הברית, והיה מזוהה עם המפלגה הרפובליקנית, שלא כרוב המנהיגים היהודים שהיו דמוקרטים.

עם עליית הנאצים לשלטון בגרמניה חזר ס' לפעילות מדינית, אחרי הפסקה של כמעט עשר שנים. עמדתו האנטי-נאצית הלוחמנית הביאה אותו למרכז הזירה הציבורית של יהודי ארצות-הברית. ס' היה ממארגני החרם היהודי האנטי-נאצי בארצות-הברית (ראה חרם אנטי-נאצי), וזאת למרות עצתם של מנהיגים מתונים יותר מפני התגריות מעין אלו. פעילותו למען חרם על גרמניה הנאצית הניעה אותו להתנגד להסכם ה'עברה', שבו ראה ס' שבירת חזית החרם היהודי. ב-1938 קיבל עליו ס' את תפקיד יושב-ראש המגבית המאוחדת למען ארץ-ישראל (- Upa- United Palestine Appeal). ס' לא ראה במגבית ההיא גוף פילנתרופי, לפי שהתנגד לתפיסה כאילו ניתן אי-פעם לצמצם את הציונות לכדי מעשי פילנתרופיה, אלא מכשיר חינוכי לליכודה של יהדות ארצות-הברית לצורך מילוי תפקידה המדיני המכריע.

בשנות ה-30 התנגד ס' לפעולות העלולות לתקוע טריז בין התנועה הציונית ובין בריטניה, כגון עלייה לא-חוקית לארץ-ישראל. הוא התנגד להצעת החלוקה של ארץ-ישראל שהעלתה ב-1937 הוועדה המלכותית בראשותו של לורד פיל, בהאמינו שהשינוי שחל במדיניות בריטניה בארץ הוא זמני בלבד.

ה'ספר הלבן' של שנת 1939, שהגביל את העלייה ואת זכות היהודים לקנות קרקעות וקבע מתן עצמאות לארץ בשלטון הרוב הערבי, וכן המלחמה באירופה והידיעות המחרדות שהסתננו מאירופה בשלטון הנאצים – כול אלה גרמו לו לס' לשנות את עמדתו ולהתקרב למחנה המקסימליסטים של דוד בן-גוריון, שדגל במקסימליזם ובהקמת מדינה יהודית.

לראשונה הביע ס' את עמדתו הדוגלת במדינה יהודית בוועידה השנתית של המגבית המאוחדת למען ארץ-ישראל ב-25-26 בינואר 1941, והמטרה היא היתה למרכז כול פעילותו. בשיתוף עם בן-גוריון אירגן ס' את הוועידה הציונית המיוחדת, והיא התכנסה ב-9-11 במאי 1942 במלון בילטמור בניו יורק. את 'החלטת בילטמור' ראה ס' כהצהרת היהודים על כוונתם לכונן אחרי המלחמה בארץ-ישראל מדינה יהודית (קהילייה) (ראה 'בילטמור, תכנית'). ס' הקדיש עצמו להגשמת התוכנית, והוא וסטיון ויז היו שניהם יושבי-ראש 'ועד

החרום של ציוני אמריקה'. ס' פעל לעורר את דעת הקהל בארצות-הברית, ועל-ידי זה זכה בתמיכת מדינאים במטרות יהודיות וציוניות. הוא סבר שאין תועלת בדיפלומטיה שקטה, הסומכת על רצונם הטוב של מנהיגים שאין להם עניין רב בבעיות היהודים או שאין להם כול עניין בהן. במיוחד לא בטח ס' בנשיא, פרנקלין דלנו רוזולט, ואת דעתו על רוזולט סיכם בפסוק: 'אל תבטחו בנדיבים' (תהלים קמו, ג).

האקטיוויזם של ס' זכה בהצלחה, אך גם נתקל במידה רבה של התנגדות. ציונים רבים, ובהם סטיון ויז, דעתם לא היתה נוחה משיטותיו החצופות של ס' ומדרישותיו המקסימליסטיות. ס' פעל לכינוסה של ה'ועידה היהודית האמריקנית', והופעותיו בפני הוועידה תרמו לכך שהצעת ההחלטה להקמת קהילייה יהודית נשארה על סדר-היום של הוועידה ואושרה ברוב מכריע של המשתתפים. ואולם, בעקבות אישורה של ההצעה להקמת קהילייה יהודית פרש ה'ועד היהודי האמריקני' מן ה'ועידה'. ב-1944 התגלעה בפומבי המתיחות שבינו ובין סיון ויז, מאחר שס' פעל, נגד רצונו של הממשל בושינגטון, לקבלת החלטה בקונגרס התומכת בהקמת קהילייה יהודית. בדצמבר 1944 התפטר ס' מוועד החירום של ציוני אמריקה, אך כעבור חצי שנה, ביוני 1945, חזר לוועד, ולא כאחד משני יושבי-הראש שלה, לצידו של סטיון ויז, אלא כיושב-ראש יחיד.

בחירתו ליושב-ראש יחיד של הוועד ביוני 1945 באה בעקבות הזעזוע שפקד את ציוני אמריקה ורבים מהלא-ציונים בעקבות גילוי זוועות השואה, והם הכירו בכך שס' צדק בקוראו למאבק ציבורי בלתי פוסק למען בעיות היהודים. ב-1947 מלא ס' תפקיד ראשון במעלה במערכה של הסוכנות היהודית בארגון האומות המאוחדות כדי להשיג החלטה בדבר חלוקת ארץ-ישראל.

על ס' נמתחה ביקורת בשל העקשנות שבה הדגיש שארץ-ישראל היא המיקלט האחד והיחיד של יהודי אירופה בשעת מצוקתם. בנאום מלא להט בוועידת יהודי אמריקה הבהיר ס' את אמונתו:

'לא נוכל להציל באמת את יהודי אירופה אלא אם כן תהיה עלייה חופשית לארץ-ישראל. לא נוכל להבטיח עלייה חופשית אלא אם כן יוכרו זכויותינו המדיניות בארץ-ישראל. זכויותינו המדיניות בארץ ישראל לא יוכרו אלא אם כן יוכר הקשר ההיסטורי שלנו עמה ותאושר מחדש זכותנו לבנות בה את ביתנו הלאומי. ואם תחסר חוליה מן החוליות הללו תנותק השרשרת.' פיטר ברגסון (הלל קוק), ראשה של קבוצת ברגסון, פנה לס' וביקשו לעמוד בראש 'ועד החירום להצלת יהודי אירופה'. ברגסון רצה שמנהיג מן המימסד יעניק לארגונו מעמד מכובד, ולא ראה ניגוד בין מדיניותו האקטיוויסטית של ס' ובין מדיניותו שלו עצמו. ואולם, ס' לא בטח בברגסון, חשד שמאחורי ההצעה עומדות כוונות שנועדו לנצלו, וסירב לשתף פעולה עם ברגסון.

ס' היה גם חוקר שזכה בהכרה וסופר מוכשר. מחיבוריו: The History Of Messianic Speculation In Israel (תולדות המחשבה המשיחית בישראל) 1927; Where Judaism Differed (במה נבדלת היהדות, תרגום עברי תשכ"א), ושני קבצי נאומיו: World Crisis And Jewish Survival (המשבר בעולם והמשך קיומו של העם היהודי) 1941; Vision And Victory (חזון וניצחון) 1941. הוא גם פירסם מאמרים רבים. לקט ממאמריו בתרגום לעברית, 'במערכה למדינה יהודית', יצא לאור בתשכ"ח. על-שמו נקרא כפר ס'.
לעברית, 'במערכה למדינה יהודית', יצא לאור בתשכ"ח. על-שמו נקרא כפר ס'.